

**БІОЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОБМЕЖЕННЯ ШКОДОЧИННОСТІ
ДОМІНАНТНИХ ВИДІВ ШКІДНИКІВ ЧОРНОГО АБРИКОСА
В УМОВАХ ЗАКАРПАТТЯ**

Желтвай П.Ф.

*ДВНЗ «Ужгородський національний університет», біологічний факультет
бул. А. Волошина, 32, м. Ужгород, Закарпатська область, Україна*

Вдосконалення галузі захисту рослин з використанням ефективної участі ентомофагів та ентомопатогенів у регуляції чисельності фітофагів може вирішуватись лише на біоценотичній основі з урахуванням особливостей штучного формування агроєкосистем. Зважаючи на те, що в нових умовах господарювання, фермерські, присадибні та дачні господарства, а також землі будинків відпочинку, санаторіїв характеризуються досить строкатим видовим складом культурних рослин, де сумісно вирощуються плодови та ягідні культури, цілком логічно провести порівняльні характеристики функціонування цих агроценозів, встановити роль засобів захисту у формуванні ентомокомплексу, показати ефективність та тривалість функціонування регуляторних механізмів, шляхи їх спрямованого підсилення.

Природа не втомлюється дивувати і вражати нас своєю різноманітністю, мудрістю і красою. Один з яскравих прикладів її загадковості і непередбачуваності – чорний абрикос. Завдяки гарному забарвленню і цікавому смаку, цей гібрид швидко поширився на території Азії і Північного Кавказу. Хоча якість плодів була не найвища, популярність чорного сортового абрикоса надихнула селекціонерів на вивчення і поліпшення даного різновиду.

Незначними мінусами можуть вважатися невеликі розміри плоду і не дуже висока врожайність. Незважаючи на екзотичність і незвичайність, чорні абрикоси доступні для вирощування, не завдають багато клопоту. При бажанні виростити в

своєму саду цей фрукт може кожен. Він стане справжньою родзинкою саду, прикрасивши його своїм незвичайним цвітінням і загадковими плодами.

Результатом роботи вчених стали плодоносні дерева, добре пристосовані до різних погодних умов, і смачні фрукти екзотичного забарвлення. В умовах Закарпатської області сорти чорного абрикоса дуже добре себе показали з пізнім цвітінням та досить тривалим періодом достигання, що дає змогу смакувати цими плодами та переробляти їх на компоти, варення та джеми. Тому розкриття вимог щодо формування урожаю, порівняльна характеристика сортів з породами за походженням, аналіз шкочинних організмів, що завдає шкоди урожаю є досить актуальним.

Сорти чорного абрикоса, як і всі звичайні сорти, пошкоджують багато видів шкідливих комах. Близько 150 видів найбільш небезпечних шкідників та збудників хвороб є частими супутниками абрикосових садів. Серед шкідників є види, що широко розповсюджені (яблунева плодожерка) та види з обмеженим поширенням, але високою шкочинністю. Масштаби шкоди, якої завдають комахи є вражаючими. За деякими даними шкідники і хвороби сільськогосподарських культур знищують 20% світового урожаю. Шкода, якої завдають комахи-шкідники садовим культурам досягає 40% втрат врожаю. Кожен шкідник має певні власні біологічні особливості і завдає специфічної шкоди. Шкідливі комахи пошкоджують різні органи рослин: одні види пошкоджують корені, інші – листки; є комахи, які пошкоджують тільки генеративні органи – пуп'янки, квіти, плоди. Відшукати шкідника, якщо не знати його поведінки, непросто. Більшість із них є дрібними або ведуть дуже потаємний спосіб життя, завдяки тому що мають маскувальне забарвлення.

Попелиці – комахи з неповним перетворенням, у них відсутня фаза лялечки. Зимують попелиця у фазі яєчок, відкладених крилатими попелицями восени групами на кору молодих гілок біля бруньок, а також у тріщини кори на штамбах, стовбурах і гілках. Яєчка попелиць чорного кольору. Вони добре помітні на корі пагонів. Рано навесні, під час розпускання бруньок, з яєць виходять дуже дрібні зелені личинки, що зовні схожі на дорослих попелиць. Попелиця живе 15 днів і, розмножуючись упродовж літа, може дати 8-10 поколінь.

Садові довгоносики – це порівняно невеликі жуки, довжина яких від 3 до 9 мм, свою назву отримали за своєрідну форму голови, кінець якої у більшості видів витягнутий у довгий хоботок. Серед слоників, шкідниками плодів є яблуневий цвітоїд (*Anthonomus pomorum* L.), вишневий слоник (*Rhynchites auratus* Scop), слив'яний слоник (*Rh. cupreus* L.), казарка, букарка, яблуневий цвітоїд завдають суттєвої шкоди садам у багатьох районах нашої країни.

Сливово-плодожерка (*L. funebrana* Ir.) – це метелик із сірувато-коричневими крилами. Гусениця рожево-червона, з темно-бурою голівкою. Плодожерка ушкоджує плоди сливи й інших кісточкових культур. Вони при цьому покриваються фіолетовими плямами. Зимують дорослі гусениці в коконах, більшість яких знаходиться в тріщинах кори стовбурів дерев. Метелики з'являються незабаром після цвітіння сливи. Відкладання яєць відбувається по вечорах і розтягується до місяця. Розвиток гусениць у плодах продовжується близько 30 днів.

Чорний сливовий пильщик (*H. minuta* Christ.). Самки відкладають до 30 яєць у чашечку пуп'янків чи напіввідкритих квіток. Спочатку личинки живляться м'якоттю зав'язі. Пізніше видають центральну частину плодів та насіння,

викликають опадання плодів.

Важливим і надалі буде встановити домінантні види комах-шкідників на малопоширеному гібриді абрикоса та встановити шляхи обмеження шкодочинності, моніторинг шкодочинних організмів та шляхи обмеження.